

MUZEJI NA OTOCIMA

LADA DRAŽIN-TRBULJAK □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

1 U Zakonu o otocima, NN 70/21., u čl. 6. navodi se: „Hrvatsko otočje je jedinstvena otočna geografska cjelina koja se sastoji od 78 otoka, 524 otočića te 642 hridi i grebena. Otoka, otočića hridi i grebena ima ukupno 1244 i sastavni su dio teritorija Republike Hrvatske.”

Od ukupnog broja otoka naseljeno ih je samo 52, te poluotok Pelješac.

2 Zakon o otocima, NN 70/21., čl. 22:

(t) Ovim Zakonom potiče se i podupire održivi razvoj kroz projekte koji se provode u skladu s jednom ili više odrednica Pametnog otoka, a koje su:

1. aktivno sudjelovanje u prilagodbi i ublažavanju klimatskih promjena na lokalnoj razini
2. uvođenje i korištenje naprednih tehnologija radi osiguranja optimalnog upravljanja i korištenja lokalnih resursa i infrastrukture kroz različite poslovne modele
3. smanjenje upotrebe fosilnih goriva povećanjem održivog korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti
4. promicanje održive mobilnosti na otocima
5. smanjenje i konačno uklanjanje nedostatka i oskudice vode primjerno nekonvencionalnih i pametnih načina upravljanja vodnim resursima
6. stvaranje područja bez odlaganja otpada promicanjem kružnog gospodarstva
7. očuvanje karakteristične prirodne i kulturne baštine otoka
8. diverzificiranje otočnog gospodarstva iskorištavanjem posebnosti otoka u stvaranju novih i inovativnih lokalnih djelatnosti
9. jačanje i promoviranje socijalne uključenosti, edukacije i participacije građana
10. prelazak na alternativne, dugoročne, održive i odgovorne oblike turizma na otocima.

Prije više od četiri stoljeća istaknuti engleski metafizički pjesnik John Donne napisao je ovaj često korišteni citat: *Nijedan čovjek nije otok*. Aludirajući na motiv otoka koji karakteriziraju izoliranost, udaljenost i samoća, želio je uputiti apel čovječanstvu o neupitnoj potrebi međusobnog povezivanja i o osjećaju zajedništva. Mi se danas želimo zapitati koliko su, i jesu li, naši otočni muzeji izolirani ili koliko su doista integrirani u zajednicu muzeja, koja su njihova očekivanja ili samo realne potrebe.

Hrvatsku u medijskim predstavljanim često nazivaju *malom zemljom s tisuću otoka*¹. Najnoviji popis stanovnika navodi podatak o 127 383 otočnih stanovnika (2021., DZS), što je za oko 5000 stanovnika ili 3,70 % manje u odnosu prema 2011., kada je na otocima živjelo 132 756 stanovnika. Statistike govore da je svaki trideseti stanovnik Republike Hrvatske otočanin. Prema dobnoj strukturi na otocima živi ukupno 12,55 % mladih osoba do 14 godina (u RH 14,27 %), 58,42 % osoba srednje dobi od 15 do 64 godine (u RH 63,28 %) i 29,03 % osoba starije dobi 65 godina i više (u RH 22,45 %).

Posljednjih desetak godina na području strateškog planiranja i administracije realizirano je nekoliko važnih dokumenata u kojima je razmatran i razvoj hrvatskih otoka. Godine 2017. u Bruxellesu je potpisana *Deklaracija o pametnim otocima*, potkraj 2018. godine usvojen je Zakon o otocima (NN 116/2018), a njegove izmjene i dopune donesene su početkom srpnja 2021. (NN 73/20, NN 70/21). Iste je godine Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije objavilo Registar otoka i izradilo *Nacionalni plan razvoja otoka 2021. – 2027.*

Gotovo sedam godina nakon što je *Deklaracija o pametnim otocima* definirala, a potom i Zakon o otocima u čl. 22., naslovljenom *Pametni otoci*², preuzeo njezine temeljne odrednice, možemo se zapitati koliko su otoci i njihovi stanovnici danas doista bliže ostvarenju tih ciljeva i bolje kvalitete života, a koliko ih i dalje muče osnovni egzistencijalni problemi kao što su depopulacija, loša povezanost, nedostatak vode, problem odvodnje, nerijetko i električne energije, loša opskrba i nedostatak medicinske skrbi te u posljednje vrijeme sve učestaliji problemi s poplavama prouzročeni klimatskim promjenama.

Naravno da nam se nameću i pitanja s kojim se ne samo problemima već i izazovima susreću naši muzealci/muzeji na otocima, koje su prednosti života i rada na otocima, kako uspijevaju putem muzejske djelatnosti valorizirati otočnu kulturnu baštinu, i to ne samo u ponudi kulturno-turističkih sadržaja koji se redovito naglašavaju u većini strateških dokumenata.

Prema podacima iz Upisnika javnih i privatnih muzeja u Republici Hrvatskoj³, kao i iz Registra muzeja, galerija i zbirki u RH (OREG)⁴, koji se vode pri Muzejskome dokumentacijskom centru, od 171 zakonski registriranog muzeja na devet otoka (Brijuni, Lošinj, Cres, Pag, Murter, Brač, Hvar, Korčula, Vis) i poluotoku (Pelješac) osnovano je 16 muzeja⁵ i šest muzejskih zbirki⁶ koje djeluju u sastavu otočnih ili drugih muzeja (npr. Pomorskoga i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka, Narodnog muzeja Zadar, Muzeja općine Jelsa, Strossmayerove galerije starih majstora HAZU), što čini udio od 12,86 %.

Muzejski dokumentacijski centar nastoji mapirati stanje u praksi i prikupiti podatke o svim muzejskim institucijama i entitetima u Hrvatskoj bez obzira na njihov pravno-administrativni status, pa se u njegovu stručnom Registru pohranjuju podatci o muzejima i muzejskim zbirkama koji uopće ne zadovoljavaju ili samo djelomično zadovoljavaju uvjete propisane Zakonom o muzejima, ali posjeduju muzejsku građu te su nam iznimno važni kao pokazatelji inicijativa koje katkad s više ili manje uspjeha tijekom nekoliko desetljeća djeluju na terenu, i prije svega su izraz želje lokalnog stanovništva da se sačuva baština njihova otoka.⁷

Slijedom podataka iz Upisnika i OREG-a možemo zaključiti da na otocima djeluje 30 muzejskih entiteta – muzeja, muzejskih zbirki i stalnih muzejskih zbirki, s tim da bi se kompleksnijim istraživanjima morao analizirati i posljednjih godina sve učestaliji fenomen interpretacijskih centara na otocima.⁸

U daljnjem dijelu teksta pozabavit ćemo se samo muzejima koji su uvršteni u Upisnik, tj. muzejima koji su osnovani u skladu sa Zakonom o muzejima.

Kada su osnovani muzeji na otocima? Osnivanje i povijest muzeja na otocima vezani su za turbulentnu povijest i političke promjene koje su na mediteranskom prostoru

istočne obale Jadrana stoljećima bile u znaku dominacije stranih vladara. Osim putopisnih bilježaka što su nam ih ostavili stranci koji su boravili na tim prostorima i opisali tamošnju bogatu kulturnu baštinu, mi danas o samim počecima osnivanja muzeja na otocima nemamo sustavnijeg istraživanja na koje bismo se mogli pozvati. Podatci o prvim počecima skupljanja arheološke građe spominju se uz povijest formiranja Arheološke zbirke Osor na otoku Cresu (administrativno, naselje pripada gradu Malom Lošinj; nap. ur.), koja je za javnost otvorena davne 1889. godine, i to u vrijeme kada prvi arheološki muzeji postoje samo u Splitu, Zagrebu i Zadru. Zrinka Ettinger Starčić u članku naslovljenom *Lošinski muzej – jedan muzej na dva otoka u četiri povijesne zgrade* naglašava činjenicu da je Osor tada bio najbogatije arheološko nalazište na sjevernom Jadranu, a prema njezinu mišljenju, zbirka je, nažalost, „do danas zbog svoje neobične sudbine ostala nedovoljno valorizirana arheološka baština europskog značenja”.

U članku Jelene Dunato *Creski muzej – prošlost, sadašnjost, budućnost* naveden je podatak da je prema istraživanjima muzejske savjetnice Jasmine Čus-Rukonić o povijesti muzeja, Creski muzej osnovan 1910. godine u Cresu, na istoimenom otoku, pa se danas navodi kao najstariji muzej.

Tek u drugoj polovici 20. stoljeća, u razdoblju socijalističke Jugoslavije, započinje uspješnije osnivanje muzeja na otocima, premda je iz svjedocanstava tadašnjih muzealaca koji su nam danas dostupni kao arhivsko građivo evidentno kako su te osnivačke procese pratili prilično veliki problemi, no iz tih je zapisa vidljiv i neupitan entuzijazam, gotovo strast muzealaca i svijest da je to možda i posljednji trenutak da se sačuva otočna kulturna baština. Tijekom 1950-ih godina počelo je razdoblje najvećega osnivačkog poleta i procvata muzeja na otocima, koje je nastavljeno i kroz sljedeća dva desetljeća.

Pedesetih godina 20. stoljeća osnovani su muzeji u Hvaru (Muzej hvarske baštine, 1950.), Malom Lošinj (Lošinski muzej, 1955.), na Brijunima (Nacionalni park Brijuni – Odsjek za zaštitu kulturnih dobara (1955.), u Orebiću (Pomorski muzej Orebić, 1957.) i Korčuli (Gradski muzej Korčula, 1957.).

Tijekom 1960-ih godina osnivaju se muzejske ustanove u Bolu na Braču (Galerija umjetnina „Branislav Dešković”, 1963.), Starome Gradu na Hvaru (Muzej Staroga Grada, 1963.), Veloj Luci na Korčuli (Muzejske zbirke Centra za kulturu Vela Luka, 1965.) te u Korčuli (Memorijalna zbirka Maksimilijana Vanke, 1969.).

U 1970-im godinama osnovan je muzej u Vrboskoj na Hvaru (Ribarski muzej Vrboska, 1972.), u Škripu (Muzej otoka Brača, 1979.) te područne muzejske zbirke u Dobrinju (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka – Etnografska zbirka otoka Krka u Dobrinju, 1974.), Velom Ižu (Narodni muzej Zadar – Područna etnografska zbirka Veli Iž, 1975.) i Malom Ižu (Narodni

muzej Zadar – Područna Kulturno-povijesna zbirka, 1978.).

Osamdesetih i devedesetih godina 20. stoljeća nije otvoren nijedan novi muzej na otocima.

U razdoblju novije hrvatske povijesti osnovano je šest muzeja, i to u Novalji na Pagu (Gradski muzej Novalja, 2008.), Jelsi na Hvaru (Muzej općine Jelsa, 2010.), Malom Lošinj (Lošinski muzej – Muzej Apoksiomena, 2015.), Betini na Murteru (Muzej betinske drvene brodogradnje, 2015.), u Putnikovićima na Pelješcu (Muzej vinogradarstva i vinarstva – Putniković, 2023.) i Visu na Visu (Zavičajni muzej Grada Visa, 2023.).

Posljednjih dvadeset godina osnovano je toliko muzeja koliko ih je od 1950-ih do 1980-ih prosječno osnovano u samo jednom desetljeću.

Prema podatcima iz Registra muzeja, galerija i zbirki RH, kao osnivači muzeja na otocima navedeni su država/ Vlada (1), županija (4), gradovi (6), općine (3), a katkad su navedena i dva osnivača, primjerice država i grad (1), županija i grad (1) ili ostali (HAZU, Poljoprivredna zadruga Putniković), što govori da su županije i gradovi imali malo veće mogućnosti od općina i ostalih osnivača, jer je osim iskazanog interesa za osnivanje muzeja uvijek bilo potrebno ne samo inicijalno već i dugoročno financiranje investicijskih projekata i programske djelatnosti.

Muzeji prema geografskom smještaju, djelokrugu i tipu.⁹

Otočni su muzeji geografski smješteni u sedam županija: Istarskoj (1), Primorsko-goranskoj (4), Ličko-senjskoj (1), Zadarskoj (2), Šibensko-kninskoj (1), Splitsko-dalmatinskoj (8) i Dubrovačko-neretvanskoj (5).

Prema djelokrugu najveći dio otočnih muzeja i muzejskih zbirki, njih ukupno 21, definirani su kao lokalni muzeji, osim Galerije umjetnina „Branislav Dešković”, koja je svoj djelokrug prepoznala kao regionalni. Prema tipu muzeja jedanaest je općih i pet specijaliziranih – umjetnički (1), arheološki (1), etnografski (2) pomorski (1), te šest muzejskih zbirki.

Stručni muzejski djelatnici. Na otocima je zaposleno ukupno 47 stručnih i pomoćnih stručnih muzejskih djelatnika, što je u usporedbi s ukupnim brojem od 1122 zaposlenika u muzejima samo 4,18 %. S obzirom na profil djelatnika, najzastupljeniji su kustosi (35), muzejski tehničari (9), kustosi-dokumentaristi (1), konzervatori restauratori (1), voditelji marketinga (1), dok nekih stručnih profila nema, poput muzejskih pedagoga, knjižničara, informatičara, fotografa, preparatora, pa se može pretpostaviti da te važne stručne poslove vjerojatno obavljaju sami kustosi ili da povremeno angažiraju vanjske suradnike.

Ukupan broj muzejskih zbirki / ukupan broj muzejskih predmeta. Registar MDC-a donosi broj od 165 muzejskih zbirki u otocima, od ukupno 2887 muzejskih zbirki u hrvatskim muzejima, što čini 5,71 %. Ukupan broj od 98 857 muzejskih predmeta u zbirka na otocima u

3 Upisnik javnih i privatnih muzeja u Republici Hrvatskoj

vodi se pri Muzejskome dokumentacijskom centru radi dostupnosti osnovnih podataka o muzejima osnovanima u skladu s čl. 18. st. 1. i 2. Zakona o muzejima; <https://upisnik.mdc.hr/hr>

4 Registar muzeja, galerija i zbirki u RH (OREG), vodi se pri Muzejskome dokumentacijskom centru kao baza podataka o muzejima, njihovim muzejskim zbirka, dokumentaciji, stručnim djelatnicima, stalnim postavima; <https://mdc.hr/hr/mdc/zbirke-fondovi/registri/>

5 Muzeji na otocima osnovani u skladu sa Zakonom o muzejima (Status A):

1. Creski muzej, Cres
2. Lošinski muzej, Lošinj
3. Lošinski muzej – Muzej Apoksiomena, Lošinj
4. Nacionalni park Brijuni – Odsjek za zaštitu kulturnih dobara, Mali i Veliki Brijun
5. Gradski muzej Novalja, Pag
6. Muzej betinske drvene brodogradnje, Murter
7. Muzej hvarske baštine, Hvar
8. Muzej općine Jelsa, Hvar
9. Muzej Staroga Grada, Hvar
10. Gradski muzej Korčula, Korčula
11. Muzejske zbirke Centra za kulturu Vela Luka, Korčula
12. Muzej otoka Brača, Brač
13. Galerija umjetnina „Branislav Dešković”, Brač
14. Pomorski muzej Orebić, Pelješac
15. Muzej vinogradarstva i vinarstva – Putniković, Pelješac
16. Zavičajni muzej Grada Visa, Vis.

6 Područne muzejske zbirke na otocima, u sastavu muzeja:

1. Narodni muzej Zadar – Područna etnografska zbirka Veli Iž, Iž
2. Narodni muzej Zadar – Područna kulturno-povijesna zbirka u Malom Ižu, Iž
3. Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka – Etnografska zbirka otoka Krka u Dobrinju, Krk
4. Muzej općine Jelsa – Ribarski muzej Vrboska, Hvar
5. Muzej općine Jelsa – Vinogradarski muzej Pitve, Hvar
6. Strossmayerova galerija starih majstora HAZU – Memorijalna zbirka Maksimilijana Vanke, Korčula.

7 Muzeji koji nisu osnovani u skladu sa Zakonom o muzejima, ali su uvršteni u stručni Registar muzeja, galerija i zbirki u RH koji vodi MDC (Status B i Status C):

1. Muzej ovčarstva, Cres
2. Gradski lapidarij Rab, Rab
3. Zavičajni muzej Baška, Krk
4. Etnografska zbirka Kolan, Pag
5. Muzejska zbirka KUD-a „Koralj”, Zlarin
6. Memorijalni centar Faust Vrančić, Prvić Luka, Prvić
7. Ribarska zbirka Komiža, Vis
8. Galerija „Boris Mardešić”, Komiža, Vis.

8 Interpretacijski centri na otocima:

1. Interpretacijski centar Marko Polo, Korčula (u sastavu Gradskog muzeja Korčula)
2. Centar za posjetitelje i oporavišne liste za bjeloglave supove u Belom, Cres
3. Interpretacijski centar creskog kaića, Cres
4. Interpretacijski centar pomorske baštine otoka Lošinja – lošinjski loger Nerezinac, Veli Lošinj, Lošinj
5. Interpretacijski centar maritimne baštine otoka Krka, Krk
6. Interpretacijski centar maritimne baštine DUBOAK, Malinska, Krk
7. Interpretacijski centar maslinarstva – Stari toš, Punat, Krk
8. Interpretacijski centar „Čovik i more”, Lopar, Rab
9. Interpretacijski centar Parka prirode Telašćica, Dugi otok
10. Interpretacijski centar pomorske baštine u Tkonu, Pašman
11. Interpretacijski centar ribarstva Ždrelac, Pašman
12. Interpretacijski centar maritimne povijesti Milne, Brač
13. Interpretacijski centar ribarstva Mario Puratić, „Kuća od 5 bolori”, Sumartin, Brač
14. Interaktivni centar za posjetitelje „Kuća hrpućuše”, Dol (Postira), Brač
15. Hrvatski centar koralja Zlarin.

9 Izvor: Svi podaci vezani uz muzeje, muzejske zbirke, muzejske predmete i stručne djelatnike preuzeti su iz dokumenta Statistički pregled za 2022. godinu, Registar muzeja, galerija i zbirki u RH, Muzejski dokumentacijski centar, 2023. Autorica: Tea Rihtar Jurić. <https://mdc.hr/hr/muzeji/muzejska-statistika/statistika-hrvatskih-muzeja/> (datum pristupa: 15.10.2023.)

odnosu prema ukupnom broju predmeta u svim muzejskim zbirka u Hrvatskoj (6 731 803), čini samo 1,46 %.

Svi podaci odnose se na muzeje iz Upisnika, pa bismo uključivanjem svih muzeja (30) koje pratimo u OREG-u dobili malo veći broj muzejskih zbirki na otocima (178) i muzejskih predmeta u njima (103 337).

Najčešće vrste muzejskih zbirki u muzejima na otocima. U muzejima na otocima najzastupljenije su kulturno-povijesne i povijesne zbirke, a slijede ih umjetničke, arheološke i etnografske, dok su tehničke nešto malobrojnije, a prirodoslovne zbirke najslabije su zastupljene. Takva je zastupljenost pojedinih vrsta građe donekle i očekivana. Bogata arheološka nalazišta na otocima i provođenje sustavnih arheoloških i zaštitnih istraživanja, terenskih obilazaka ili slučajnih nalaza pridonijeli su broju arheoloških zbirki, dok se ostala muzejska građa prikupljala etnološkim istraživanjima, dobivala donacijama ili pribavljala otkupima iz vlasništva građana, a u posljednje vrijeme i darivanjima umjetnika nakon njihovih povremenih izložaba.

Tehnička se građa uglavnom vezuje za pomorstvo, brodogradnju, kamenoklesarstvo, ribarstvo, što su najzastupljenije gospodarske grane na otocima. Prirodoslovnu građu nalazimo samo u četirima muzejima – na Hvaru (Ostavština hvarskog prirodoslovca dr. Grgura Bučića u Muzeju hvarske baštine), Korčuli (Zbirka prirodoslovlja u Gradskom muzeju Korčula), Braču (Geološko-paleontološka u Muzeju otoka Brača, s građom nađenom uglavnom u špilji Kopačini kod Donjeg Humca) i na Brijunima (Mineraloško-petrografska zbirka u kojoj se čuvaju uzorci minerala i stijena iz zbirke Paula Kupelwiesera, te Zoološka zbirka s preparatima životinja iz cijelog svijeta koje su već preparirane ili žive poklanjane Josipu Brozu, u Nacionalnom parku Brijuni - Odsjek za zaštitu kulturnih dobara).

Činjenica da u muzejima na otocima nema zaposlenih prirodoslovaca možda je rezultirala slabim istraživanjem i skupljanjem prirodoslovne građe u novije vrijeme.

Analizu zastupljenosti pojedinih vrsta muzejske građe u našim muzejskim zbirka na otocima zahtijevala bi pomniju analizu koja bi svakako mogla uputiti na to koju bi vrstu građe bilo poželjno skupljati te tu aktivnost poticati i intenzivirati.

Ususret novim stalnim postavima i novim muzejima.

Muzejska građa većine muzeja na otocima izložena je i dostupna javnosti u stalnim postavima, koji su tijekom posljednjih desetak godina obnavljani i dopunjavani, osim u nekoliko muzeja koji su u postupku izrade novoga stalnog postava ili useljavanja u novu zgradu, pa su njihovi stalni postavi zatvoreni.

Etnografska zbirka otoka Krka u Dobrinju do daljnjega je zatvorena zbog pripremnih radova na novom stalnom postavu te nužnih konzervatorsko-restauratorskih zahvata, Muzej Općine Jelsa – Ribarski muzej Vrboska u fazi je izgradnje nove zgradu, pa je postavljena samo

prigodna izložba dijela stalnog postava u konobi obitelji Damjanić na trgu pokraj crkve-tvrđave sv. Marije, a Creski muzej, kao i Gradski muzej Novalja, pripremaju nove stalne postave.

Muzejske zbirke Centra za kulturu Vela Luka trenutačno su izmještene i stalni postav nije dostupan javnosti jer su u njihovu donedavnom prostoru, nakon što je u srpnju 2023. predstavljena muzeološka koncepcija novoosnovane Memorijalne muzejske zbirke „Oliver Dragojević” i osigurana financijska sredstva Ministarstva kulture i medija RH i Općine Vela Luka, započeli pripremi građevinski radovi te je realizacija cijelog projekta na polovici posla. Muzejske zbirke Centra za kulturu Vela Luka trebale bi u budućnosti dobiti novi prostor u za to predviđenoj zgradi bivšega Zadržnog doma u Veljoj Luci i nastaviti svoju višedesetljetnu (Muzej osnovan 1965.) muzejsko-galerijsku djelatnost.

Zavičajni muzeja Grada Visa osnovan je 2023. godine, a u pripremi je izrada muzeološke koncepcije i Plana razvitka ZMGV-a s osnovnim vremenskim odrednicama te se planira da bi muzej mogao biti otvoren u ljeto 2026.

Zaključak. Kako bi se iskoristili potencijali otoka te utjecalo na bolji i kreativniji život lokalnih zajednica u kojima djeluju, jednako koliko i na razvoj kulturnog turizma kao jednog od segmenata turističke industrije, bilo bi iznimno važno prepoznati upravo ulogu kulture, baštine i, pogotovo, muzeja i muzejskih profesionalaca na otocima. Njihov je uspjeh prije svega rezultat upornog rada i entuzijazma, ali to katkad nije sasvim dovoljno.

Muzejska je zajednica tijekom godina upozoravala na probleme vezane za nedostatan financiranje programa, poteškoće rada u adaptiranim povijesnim zgradama te u vezi s tim i na otežavajuće prilagodbe prostora slabije pokretnim osobama. U posljednje vrijeme pojavili su se sve brojniji problemi s poplavama i obalnim erozijama zbog porasta razine mora i jačanja oluja.

Dugogodišnji problemi vezani su za nedostatak kako stručnoga, tako i tehničkog osoblja za kvalitetno obavljanje redovite muzejske djelatnosti, *organiziranje mnogobrojnih kulturno-društvenih sadržaja koji nisu osnovna djelatnost muzeja a potreba su šire zajednice, i balansiranje između struke i znanosti te društveno-turističkih potreba.*

Unatoč mnogim problemima, svi će muzejski djelatnici u konačnici zaključiti da im je njihov posao važan i da su ponosni što su dio muzejske priče jer su svjesni koliko su muzeji na otocima važni ne samo kao akteri muzejske djelatnosti nego i kao partneri u suradnji s lokalnim organizacijama i nevladinim organizacijama te kao inicijatori i nositelji kulturnog razvoja. Ono što im mi kao muzejska zajednica možemo dati zauzvrat jest veselje u praćenju realiziranih muzejskih programa, suradnje na zajedničkim interdisciplinarnim istraživačkim projektima i, prije svega, profesionalnu i stručnu potporu.

In order to make use of the island potential, to contribute to a better and more creative life for the local communities in which they operate and also to the development of cultural tourism, which is one of the branches of the tourist industry, it is of great importance to recognise the role of culture and the heritage, and in particular that of museums and museum professionals on the islands. Primarily responsible for their success is enthusiasm and unremitting work invested; but sometimes, this is not enough.

Over the years the museum community has drawn attention to the problems stemming from insufficient funding, the difficulties of working in converted historical buildings and the problems of making buildings suitable for people with mobility issues. In recent times there have been ever more frequent problems with flooding and coastal erosion because of the rise in sea level and the greater ferocity of storms.

Long-term problems are connected with the shortage of professional and technical personnel required for the high-quality performance of regular museum work and for the organisation of numerous cultural and social contents that are not part of a museum's basic activity and yet are needed for the wider community, striking a balance between the discipline and scholarship on the one hand and the needs of society and the tourist industry on the other. Notwithstanding the numerous problems, at the end everyone will conclude that their job is important for them and that they are proud to be a part of the museum story for they are aware of how important museums are on the islands, not only in purely museum activities, but also, in collaboration with local organisations and NGOs, as initiators and bearers of cultural development.

According to data from the *Register of Public and Private Museums in the Republic of Croatia* as well as of the *Register of Museums, Galleries and Collections in the Republic of Croatia* (OREG) kept in the Museum Documentation Centre, of the 171 statutorily registered museums, on nine islands (Brijuni, Lošinj, Cres, Krk, Murter, Brač, Hvar, Korčula, Vis) and one peninsula (Pelješac) there are 16 museums and 6 museum collections that operate as parts of island or other museums.

The Museum Documentation Centre endeavours to map out the situation in practice and to collect data about all museum institutions and entities in Croatia, irrespective of their status in legal and administrative terms; the professional register keeps data about museums and museum collections that either do not at all, or do only in part, meet the conditions laid down by the Museums Law and yet have museum material and are very important to us as indicators of initiatives that have with greater or lesser effectiveness operated on the ground for several decades. These are institutions that are, above all else, an expression of the wish of the local population for the heritage on their islands to be cherished.

According to data from the *Register of Museums, Galleries and Collections in the Republic of Croatia* (OREG) we can conclude that on the islands there are all told 30 museum entities (museums, museum collections, permanent museum collections), with the proviso that more thoroughgoing research would have to analyse also the recently increasingly common phenomenon of the foundation of island interpretation centres.

MUSEUMS ON THE ISLANDS

Over four hundred years ago, the English metaphysical poet John Donne wrote what was to become the quotation: No man is an island. Using the motif of island, characterised by isolation, distance and solitude, he wanted to appeal to the indubitable need for connection and feeling of togetherness in mankind. Today we would like to ask how much our island museums are isolated, if they are, and how much they are really integrated into the community of museums, what their expectations are, or only their real requirements.

Naturally the question inevitably arises as to what are not only the problems but the challenges that are faced by our island museums and their professional employees, what the advantages of living and working on the islands are, how it is possible via museum activity to valorise the insular cultural heritage, and not only from the point of view of the cultural tourism contents that most of the strategy documents emphasise so strongly.

In the last ten years or so in the domain of strategic planning and administration a number of important documents have been produced that have considered the development of the Croatian islands. In 2017 the *Smart Islands Declaration* was signed in Brussels and at the end of 2018 the *Croatian Law on Islands* was passed (Official Gazette 116/2018). In 2021 the Ministry of Regional Development and the Funds of the European Union published a *Register of Islands* and drew up the *National Plan for the Development of the Islands, 2021-2037*.